

Justiční špičky: Tomáš Lichovník

eFocus

Prezident Soudcovské unie ČR a předseda jihlavské pobočky Krajského soudu v Brně o tom, co trápí soudce a jak řešit nával agendy. Jak by měla vypadat Nejvyšší rada soudnictví a koho by rád přizval do unie?

Jste prezidentem Soudcovské unie ČR. Co je jejím základem?

„Soudcovská unie je stavovská organizace, která má formu občanského sdružení. Od nového roku se bude nazývat spolkem. Z podstaty formy to znamená, že nemá žádné pravomoci. Sdružuje soudce či bývalé soudce, případně justiční čekatele a spíše se snaží o pozvednutí justice, její co možná nejlepší fungování. Mocenské nástroje nemáme. Můžeme pouze připravovat nápady.“

Profesní profil

Vy osobně se díky Unii jako jeden z mála „zástupců“ soudců vyjadřujete k aktuálním otázkám justice. Jste s tím spokojen?

„To právě vypovídá o tom, že v justici chybí zastřešující orgán. Při vší účtě, ani Nejvyšší soud, ani Nejvyšší správní soud, nezastřešují celou justici. Jsou to sice vrcholné orgány, ale v rovině rozhodovací. Nejvyšší soud toho například mnoho neví o tom, jak žijí okresní a krajské soudy, co potřebují. Není to ani jeho úkol. Měl by tu tedy být orgán, který celou justici zastupuje.“

Vrátil bych se k onomu „pozvednutí justice“, jako jednoho z úkolů Soudcovské unie. Odkud se aktuálně justice pozvedá?

„Pozvednutí je samozřejmě trvalý úkol. V současné době se již justici nedá vyčítat, že by byla pomalá. Ale rozdíl v rychlosti je velký regionálně, to je potřeba řešit. Domnívám se také, že je justice čím dál tím víc předvídatelná, i když i tady jsou rezervy.“

V čem konkrétně je předvídatelná?

„Rozhoduje kontinuálně, rozhodnutí se tolik neliší. Předvídatelná i v tom, že se většina soudců naučila říkat účastníkům, kam se jejich spor vyvíjí a účastníci na to mohou reagovat a přizpůsobit tomu argumentaci nebo dokazování. To je dobře, soudní rozhodnutí nemá být překvapivé. Tento stav je tedy daleko lepší než před deseti lety, nicméně rezerv je tu ještě opravdu hodně.“

Předvídatelnost za každou cenu?

„V praxi jsem se setkal s několika případy, kdy jsem se musel odchýlit od takzvané ustálené judikatury a to proto, protože by vynesené rozhodnutí bylo nespravedlivé. A soudce by neměl vědomě vydávat rozhodnutí, o kterých on sám ví, že jsou nespravedlivá. Musím být přesvědčen, že ho vynáším podle svého nejlepšího vědomí a svědomí. A tam se mohu odchýlit.“

Soudce vidí samozřejmě do daného případu mnohem víc než ostatní a má informace, které nemusí mít všichni. Jaký máte názor na, již tradiční, generalizaci českých médií - která si ihned vytvoří obrázek.

„Mrzí mě, pokud jsou některé věci zjednodušovány a jsou dělány rychlé, laciné závěry. Na druhou

stranu chápu, že postihnout každý spor by znamenalo sedět celou dobu v jednací síni. Navíc to vyžaduje znalost spisu, kterou těžko může mít někdo jiný než účastníci řízení. Skutečnou, objektivní představu je obtížné získat.“

Měli by být soudci více komunikativní?

„Rozhodně ne každý je nastavený na to, že by chtěl komunikovat s médii. Nicméně se domnívám, že tu je určité veřejný zájem na tom, aby se informace od soudců dostávaly. Buď je někdo ze soudců schopen a ochoten s médii komunikovat sám, pak je to v pořádku. Pokud není schopen, měl by alespoň spolupracovat s tiskovou mluvčí toho kterého soudu.“

Zmínil jste, že nejvyšší soudy toliko nevidí „níž“. Jak je soustava funkční na okresech a krajích?

„Nesmírně se liší. Na některých okresech je mi líto účastníků i soudců. Použiji jen příklady. V jižních Čechách nebo východních Čechách se ten, kdo se bude soudit, dobere rozhodnutí velmi rychle, řádově v měsících. A navíc má zajištěno, že bude mít soudce dostatek času se jeho věci věnovat. Zatímco když se někdo soudí na severní Moravě nebo v severních Čechách, soudy jsou nesmírně přetížené. Je to diametrální rozdíl, musí zvládat třeba až trojnásobek toho, co v jiných regionech. Znamená to dlouhé řízení. Navíc, jestliže v Ostravě musí soudce rozhodnout sto rozsudků, není zajištěno, aby se každému případu věnovali tak, jak si zaslouží.“

Tedy na úkor „spravedlnosti“?

„Hrozně nerad bych ublížil kolegům, kteří samozřejmě dělají, co mohou, ale není v lidských silách rozhodovat v takovém kvantu vše výborně a kvalitně.“

Jak tento problém vyřešit? Navýšením počtu soudců?

„To není potřeba. Počty totiž můžeme navýšit třeba asistenty. Platný zákon o soudech a soudcích upravuje postavení asistenta, který je jmenován na návrh soudce u kterého bude působit. Zákon počítá s tím, že jeden soudce rovná se jeden asistent. Situace je velmi často taková, že jeden soud rovná se jeden asistent.“

Ano, ale narazí se na rozpočet...

„Když došlo v Ostravě ke krácení platových prostředků, tak aby soud zachránil zapisovatelky, propustil prakticky všechny asistenty. Možná už mají jednoho nebo dva zpět. Ale na osmdesát soudců. Situace tam je tragická. Zkušenosti týmové práce s asistentem jsou vynikající, produktivita se zvedne a má to vliv i na kvalitu. Soudce se může věnovat souzení, nemusí počítat soudní poplatky a kontrolovat žalobu, zda je na ní datum.“

Pomohla by tomuto problému právě „orgán samosprávného typu“?

„Je nesmírně potřeba, aby to byl orgán zastřešující celou justici. Takový orgán by byl schopen na potřeby justice reagovat daleko lépe, než v současné době může ministr spravedlnosti. Ministr je členem vlády, musí respektovat usnesení vlády. Kromě soudnictví má na starosti i státní zastupitelství, celé vězeňství. Nedá se tak říct, že soudnictví je pro ministerstvo spravedlnosti naprostá priorita. Musí plnit všechny povinnosti.“

Jak by měla být „Nejvyšší rada soudnictví“ složena?

„Na složení jsme se v rámci justice víceméně shodli. Už téměř všichni přijali za svou myšlenku, že je vhodná parita. Na jedné straně polovina soudců, na druhé straně polovina zástupců moci výkonné a zákonodárné. Takové zastoupení by ani jedné straně neumožnilo ovládnout Radu. Tím pádem by se nemohla prosazovat silová řešení.“

Pro Vás osobně je parita tedy dobrá?

„Postupem času jsem dospěl k závěru, že je dostačující. Asi by bylo pro soudcovskou obec

přijatelnější, kdyby měli soudci většinu. S paritou ale opravdu nemám problém, mnohdy může být přínosná. Jak jsem zmínil, kromě silových řešení umožňuje diskutovat. Pokud takový orgán vznikne, byl bych rád, aby v něm skutečně pracovali nejenom soudci, ale o ostatní zástupci. Aby vzali činnost Rady za svou.“

Důležité asi je, aby měla Rada skutečně možnost justici ovlivnit.

„Shodli jsme se, že by neměla mít jen poradní hlas nebo velmi slabé pravomoci. Obávám se, aby nedošlo k diskreditaci Rady. Kdyby neměla pravomoci a nástroje, jak chod justice ovlivnit, byla by to slepá ulička.“

Nebojíte se toho, že Rada nakonec nenaplní své poslání?

„To už bude záležet na nás, zda naplní poslání nebo ne. Počítáme s tím, že soudcovská část Rady bude volena. Bude záležet na soudcích aby si zvolili takové reprezentanty, kteří tam opravdu budou proto, aby pracovali.“

Jaké soudce byste rád přizval ještě k Soudcovské Unii.

„Členská základna Soudcovské Unie je opravdu velmi různorodá. Od začínajících soudců po ty v důchodovém věku. Průřez je kompletní. Uvítal bych, kdyby se členy stalo ještě více nových, začínajících soudců. Nové kolegy oslovujeme a necháváme na jejich zdravé úvaze, zda vstoupí.“

A co starší kolegové?

„Setkáváme se s tím, že někteří nechtějí být ze zásady nikde organizováni. Je zajímavé, že jsou ochotni Soudcovskou Unii podporovat i jinak, ale členy nechtějí být. Chápu a respektuji to a jsem rád, pokud nás podporují alespoň morálně a sympatizují s naší prací.“

Vidíte v nových kolezích „správnou“ budoucnost justice?

„Mám velmi čerstvou zkušenost, kdy jsem jako předseda výběrové komise vybíral s kolegy z Jihlavy a Třebíče nové soudce na tyto okresní soudy. Byli jsme velmi příjemně překvapeni zájmem i kvalitou uchazečů. Bylo nám opravdu líto, že nemůžeme navrhnout více kandidátů, protože byli velmi kvalitní. Z řad asistentů i advokacie. Bylo to příjemné a v mladé generaci naděje vidím.“

Vy jste proti tomu, aby se na soudy přenášela další agenda, například kompetence ČTU.

„Dokonce si myslíme, že některé jiné věci by mohly řešit správní orgány. Minimálně v první instanci. Stejně se to vždy k soudu může dostat v rámci přezkumu.“

Snažíte se také vysvětlit veřejnosti, aby nepřenášela svou odpovědnost na soudy.

„Je to spíš takový vzkaz občanům. Aby se snažili nejprve hledat cestu dohody. Dnes a denně mě u soudu překvapuje, že když se zeptám účastníků, zda spolu jednali, řeknou že ne. A to mají třeba obě strany advokáta. Přitom kdyby si sedli k jednomu stolu, zjistí, že vůbec nemusí být u soudu. Navíc tak naleznou řešení, které pro ně bude přijatelnější. Jak rozhodne soud nikdo neví a rozčarování může být velké.“

Jak to řešíte?

„Dáme jim čtvrt hodiny prostor, aby si promluvili před jednací síní, spolu s advokáty. Mnohdy se vrátí a jsou dohodnuti. Já se ptám: „Proč to tedy nechali zajít tak daleko?“ Vidím v tom i to, že lidé své věci prostě nechtějí řešit.“

Další z témat, kterému se nelze vyhnout je nová soukromoprávní úprava. Pro soudy velká výzva...

„Drtivou většinu věcí dnes řešíme poměrně rychle, protože bez přemýšlení dobře víme, jaká je kde úprava a jaká judikatura. Najednou si budeme muset u každého jednotlivého případu sednout, najít úpravu a přemýšlet, jak si jí vyložit. Hledat, zda to někdo rozhodl a pokud ne, což bude ze začátku

časté, přijmout nějaký výklad. Strany ale třeba předloží jiný výklad a já se s tím budu muset vypořádat. Bude to časově náročnější a určitě to povede ke zpomalení justice. Nestraším, ale musí to tak být.“

Na konferenci Právní prostor 2013 jste se v souvislosti s NOZ věnoval tomu, že s novou úpravou rapidně přibude žalob.

„Jednoduchým způsobem jsem zkoušel zjistit, kolikrát se objevuje v současném občanském zákoníku a zákonu o rodině „rozhodne soud, se schválením soudu“. Bylo to do 40 případů. V novém občanském zákoníku je téměř dvojnásobek, 78 takových spojení. Trochu se mi to tluče a nesedí s důrazem na svobodnou vůli. Ten je v pořádku, respekt k vůli jednajících. Na druhé straně nová úprava říká: „Když se nedohodnete, rozhodne soud. Zase tu je berlička, která přenáší odpovědnost za vlastní život, na soud.“

Takže nová úprava lidem nepomůže k tomu, aby se více starali o svá práva.

„Já bych si to přál, ale nejsem si tím jist. (smích)“

Soudí se Vám stále dobře?

„Soudí. Dělán to stále rád.“

Děkujeme za rozhovor.

Foto: Soudcovská unie ČR

© EPRAVO.CZ – Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Půl roku po účinnosti novely stavebního zákona](#)
- [Rozhovor s Adamem Vojtěchem](#)
- [Video rozhovor s Danielou Kovářovou](#)
- [Video rozhovor s Martinem Maisnerem](#)
- [Video rozhovor s Monikou Novotnou](#)
- [Video rozhovor s Robertem Nerudou](#)
- [Video rozhovor s Michalem Vepřekem](#)
- [Video rozhovor s Robertem Němecem](#)
- [Video rozhovor s Michalem Hinkem](#)
- [Video rozhovor s Janem Pořízkem](#)
- [Video rozhovor s Martinem Nedelkou](#)